

Bijdrage Henri Bontenbal

CDA Nieuwjaarscongres – 31 januari 2026

Dames en heren,
Beste CDA'ers,

Wat is het fijn om u hier weer te zien. Op een voor ons bekende plek.
Het is 2,5 jaar geleden dat wij hier in Den Bosch ook bij elkaar waren.
Was u erbij? Weet u het nog?
Het was een andere tijd. We stonden aan de vooravond van de verkiezingen van 2023.

Een aardverschuiving voor de Nederlandse politiek. En voor het CDA.
Derk Boswijk en Eline Vedder kondigde mij toen aan als kandidaat-lijsttrekker.
En zij formuleerden toen als onze opdracht dat we een Gideonsbende moesten zijn.
Klein in aantal. Groot in standvastigheid.
Bereid om moed te tonen. Juist als dat niet de makkelijkste optie is.

Die dag was Roel Maalderink van het satirische TV-programma 'Plakshot' er ook.
Ook hij wist wat ons te wachten stond. En hij maakte een genadeloos grappig item.
Zo vroeg hij oud-premier Jan Peter Balkenende:
Hoe is het om lid te zijn bij zo'n nieuwe opkomende beweging?

Beste CDA-vrienden,
Roel Maalderink zal het zo niet bedoeld hebben,
Maar wat heeft hij gelijk gekregen.
Want wat heeft 'het CDA van nu' zichzelf heruitgevonden!
Het CDA is weer terug!

Jean zei het al in zijn openingswoord:
Met 18 zetels, de eerste ledengroei in 20 jaar en sinds deze week een
coalitieakkoord gaan we een nieuwe fase in als partij.
Ik wil iedereen bedanken die de afgelopen 2,5 jaar deze tocht met ons heeft
afgelegd.
Van de vrijwilligers in onze afdelingen die door weer en wind zijn blijven flyeren
tot de landelijk bestuursleden, Mark, René, Ciel en Devie waar we vandaag afscheid
van nemen.
Zonder jullie was het niet gelukt.

Ook wil ik onze Gideonsbende in de Tweede Kamer bedanken. Met wie we
standvastig in de Kamer zijn gebleven.
Derk, Harmen, Inge, onze medewerkers en in het bijzonder vandaag: Eline.

Eline, ik weet dat jij liever niet in de schijnwerpers staat op het podium. Dat besparen we je dan ook vandaag.
Maar vanaf hier wil ik, uit de grond van mijn hart, je heel erg bedanken, dat jij de afgelopen jaren onderdeel was van ons team.
Gelukkig zijn we als CDA niet van je af. De provinciale staten van Drenthe heeft een hele grote aan jou!

Vandaag wil ik het met jullie hebben over die nieuwe fase van het CDA en de verantwoordelijkheid die dat van ons vraagt.
We hebben genoeg te bespreken.
Over drie zaken in het bijzonder wil ik het met jullie hebben.
Ten eerste: waarom wij als fractie geloven dat dit coalitieakkoord de juiste richting is voor Nederland.
Ten tweede: waar we in het bijzonder als CDA voor hebben geknokt.
En ten derde: wat de opdracht is van onze partij de komende jaren.
Maar voordat we dat gaan doen wil ik eerst de politieke context schetsen waarin we deze keuzes hebben gemaakt.

Als CDA voelden we een grote verantwoordelijkheid om snel tot een kabinet te komen.
Want Nederland staat al lange tijd stil.
Voor twintigers die nog thuis wonen is er onvoldoende zicht op een betaalbare woning. Net zo goed als er voor senioren te weinig woningen zijn om naar door te stromen.
Voor bedrijven is de politiek te vaak een sta in de weg met ellelange procedures en regels. Met als gevolg dat bedrijven vertrekken of ergens anders investeren.
En als CDA'ers weten we dat wat voor bedrijven geldt, net zo goed geldt voor verenigingen en vrijwilligers.

Op andere vraagstukken is het niet veel beter.
Neem bijvoorbeeld migratie of landbouw. Op die onderwerpen is de politiek de laatste jaren heel goed geweest in polariseren en doorschuiven. En heel slecht geweest in samenwerken en aanpakken.
Dus als je mensen vandaag de dag vraagt: wat is nou echt het grootste probleem? Dan is niet het antwoord: wonen, economie, migratie of veiligheid. Maar dan is het antwoord de politiek zelf.
En ik denk dat mensen gelijk hebben.
Want de politiek heeft lange tijd niet de moedige keuzes gemaakt waarvan we eigenlijk weten dat ze nodig zijn.
En misschien hebben wijzelf als CDA die keuzes ook niet altijd gemaakt.

Daarom geloof ik ook dat, naast dit nieuwe coalitieakkoord, het belangrijk is dat we ook aan een nieuwe politiek cultuur werken.
Een politieke cultuur die niet draait om het conflict, maar om samenwerking.

Een politieke cultuur die niet gericht is op de waan van de dag, de laatste rel op sociale media of snel willen scoren,
Maar die gericht is op de toekomst van Nederland.
Een cultuur die niet is gericht op het 'ik', maar op het sterker maken van het 'wij'.

In onze campagne zijn we altijd duidelijk geweest:
Wij gaan doen wat nodig is.
Wij maken de moedige keuzes die Nederland op de lange termijn vooruit helpen.

Beste CDA'ers,
Meestal is dit het moment in mijn speech dat ik een grote denker aanhaal die past in onze traditie.
Iemand als Jonathan Sacks, Vaclav Havel, Paus Leo, Michael Sandel...
of onze eigen Pieter Jan Dijkman.
Maar de afgelopen weken ben ik misschien wel het meest gegrepen door de woorden van een progressief-liberaal.
Maakt u zich geen zorgen, het zijn niet de woorden van Rob Jetten.

Het zijn de woorden van Mark Carney, de premier van Canada.
De binnenlandse uitdagingen waar we voor staan, kun je niet los zien van wat er wereldwijd gebeurt.
En ik denk dat hij op het World Economic Forum het meest eerlijk verwoordde wat er in de wereld gaande is.
De wereldorde zit volgens Carney niet in een transitie. Maar er is sprake van een scheuring. En we weten volgens Carney dat de oude wereldorde niet terugkomt.
We leven in een wereld van rivaliteit tussen grootmachten die zich niet laten leiden door het internationaal recht of universele waarden, maar door het recht van de sterkste.
En we zien dagelijks de gevolgen daarvan.

We zien hoe miljoenen mensen in de Oekraïense winter – het is op dit moment min 12 graden in Kiev – zonder gas en elektriciteit zitten door de Russische aanvallen;
Hoe China probeert intellectueel eigendom te stelen van onze Nederlandse techbedrijven;
En hoe Denemarken en andere Europese landen worden gechanteerd met tarieven en economische intimidatie om Groenland af te staan aan de Verenigde Staten.

Maar in een wereld van rivaliteit tussen grootmachten hebben middelgrote landen, zoals ons land, wel een keuze, volgens Carney.
Als eerste moeten we zorgen dat we veel onafhankelijker worden van China, Rusland en de Verenigde Staten.
En als tweede moeten we opzoek naar een andere weg,
Een betere en hoopvollere weg, waarin alle landen van goede wil samenwerken en zich verenigen.

Om samen sterk te staan in een woelige wereld, om een wereld te beschermen waarin de menselijkheid niet verdwijnt.

Als Carney spreekt over een andere weg – een weg van waardengedreven realisme – dan raakt dat aan iets dat voor ons als christendemocraten diep vertrouwd moet aanvoelen.

Het schetsen van een andere weg raakt aan de geboortepapieren van de christendemocratie.

dat ware vooruitgang niet ligt in uitersten, maar in een andere koers:

tussen onderwerping en confrontatie,

tussen staat en markt

en tussen macht en onverschilligheid

met verantwoordelijkheid en menselijke waardigheid als ankerpunten.

We zijn toe aan een ander verhaal, over een fatsoenlijk land en een betere wereld.

Waar in het niet is ieder-voor-zich, maar zij aan zij.

Ook dat is wat we de afgelopen jaren en in onze campagne hebben gezegd.

En ook dat is een opdracht waaraan we trouw zullen blijven.

Beste CDA-vrienden,

Ik heb jullie geschetst waar we vandaan komen. En wat er in Nederland en de wereld gaande is.

Hoe verder?

Ook hier citeer ik opnieuw premier Mark Carney:

“We moeten de wereld onder ogen zien zoals die is, en niet wachten op een wereld die we graag zouden willen zien.”

We moeten dus aan de slag. Niet bij de pakken neerzitten, maar verantwoordelijkheid nemen.

Vanuit dat licht kijk ik naar het coalitieakkoord.

We hebben onszelf als fractie voorgehouden om het verhaal door te trekken dat we de afgelopen jaren hebben verteld.

Om de uitdagingen van deze tijd te gebruiken om te bouwen aan een fatsoenlijk land en een betere wereld.

En daarbij hebben we onszelf ook voorgehouden om te onderhandelen op een manier die past bij onze huidige koers: constructief en verantwoordelijk.

Het verhaal van het CDA tijdens de afgelopen jaren en ook in onze verkiezingscampagne draaide om drie pijlers:

we moeten orde op zaken stellen, ruimte geven aan de verantwoordelijke samenleving en investeren in de economie van de toekomst.

Ik ben trots op een coalitieakkoord waarin deze ambities concreet zijn uitgewerkt.

We stellen orde op zaken door:

- Miljarden extra uit te trekken voor het bouwen van huizen waarmee we de woningzoekende weer op één zetten en de bescherming van huurders tegen te hoge huren doorzetten;
- Meer grip te krijgen op migratie en fors meer geld te investeren in veiligheid en politie, zodat we de georganiseerde misdaad kunnen aanpakken en de politie geen zedenzaken op de plank hoeft te laten liggen;
- Perspectief te bieden voor boeren met een fonds van 20 miljard voor de overgang naar een toekomstbestendige landbouw en Nederland daarmee van het slot halen.

We geven ruimte aan de verantwoordelijke samenleving door:

- Te bouwen aan een weerbare samenleving door te investeren in defensie en in de maatschappelijke diensttijd voor jongeren;
- Gezinnen te ondersteunen in de opvoeding met duidelijkere regels voor sociale media en het verhogen van de kinderbeijlslag;
- Verenigingen te helpen met minder regels, een gemeenschapsfonds om plekken waar mensen elkaar ontmoeten, zoals buurthuizen, te behouden en te investeren in sport;
- En door te blijven investeren in de kwetsbare wijken in heel Nederland.

We werken aan de economie van morgen:

- Te investeren in innovatie en het verdienvermogen van Nederland om ook in de toekomst onze welvaart op peil te houden, bijvoorbeeld met de oprichting van een Nationale Investeringsinstelling;
- Het versterken van de regionale economie door behoud van het investeringsfonds MBO en steun voor de regionale industrieclusters door het hele land;
- En door minder regeldruk voor MKB'ers zodat zij meer tijd hebben om te ondernemen.

Maar ik wil ook eerlijk zijn: dit akkoord is niet vrijblijvend. We maken moeilijke keuzes die iets van ons allemaal vragen.

We vragen van burgers en bedrijven een vrijheidsbijdrage om een deel van de kosten voor onze nationale veiligheid te kunnen betalen.

We voeren hervormingen door in de zorg en de sociale zekerheid zodat die in toekomst ook beschikbaar blijft voor iedereen die dat nodig heeft. We reiken daarbij de hand naar sociale partners om dat meet ons te doen en dagen hen uit om met betere voorstellen te komen.

Als CDA hebben we daarbij oog gehad voor de kwetsbaarste in onze samenleving. In de zorg compenseren we daarom chronisch zieken en gehandicapten. En komt er meer geld voor preventie en gezond leven.

In de sociale zekerheid doen we hetzelfde. Daar compenseren we met een extra aanpak van de armoede en het doorzetten van het noodfonds energie. En door de inzet van het CDA kunnen we zeggen: de AOW blijft ongemoeid. En ja, ook aan de allerkwetsbaarsten in de wereld hebben we gedacht. We stoppen de afbraak van ontwikkelingssamenwerking. Er komt zelfs weer een beperkte verhoging van het budget.

Maar het allerbelangrijkste is dat we als politiek weer gaan samenwerken.

Samenwerken met sociale partners, met maatschappelijke organisaties en met andere politieke partijen.

En daar zit ook onze kracht als CDA. Op al die plekken zijn CDA-ers actief, in de haarvaten van de samenleving.

Deze zaal zit vol met mensen die actief zijn bij maatschappelijke organisaties, sociale partners en met bestuurders van medeoverheden.

Wij zijn de partij die Nederland vanuit iedere wijk, dorp en stad tot in Den Haag vertegenwoordigt.

En wij zullen met dit akkoord in de hand het gesprek aangaan met iedereen die met ons aan de slag wil gaan. Ik weet dat ik op uw verantwoordelijkheid mag rekenen.

Beste CDA'ers,

Dit is ons verhaal in het coalitie akkoord. Nu het verhaal voor onze partij.

Zoals gezegd hebben we onszelf als partij opnieuw uitgevonden. Maar nu met een nieuwe verantwoordelijkheid als coalitiepartij.

Want ik ga jullie niets wijsmaken: het wordt soms lastig. Als we verantwoordelijkheid dragen, worden we ook weer stevig aangesproken op het regeringsbeleid. Dat is nou eenmaal hoe het gaat.

En soms zullen mensen teleurgesteld zijn omdat politiek niet alles kan oplossen, alhoewel de tijdsgeest dat soms van ons verwacht.

Daarom vraagt deze fase om zelfvertrouwen. Om nuchter te blijven. En om een partij die blijft opereren als die kleine gideonsbende.

Voor mij is dat ook de reden om fractievoorzitter te blijven in de Tweede Kamer, zoals ik u beloofd heb.

Om vanuit die positie het CDA kleur op de wangen te geven. Zodat we zelfstandig onze eigen christendemocratische koers blijven varen.

Daarbij hou ik twee dingen voor ogen.

Ten eerste wil ik dat we als CDA ons stijl van politiek bedrijven de komende jaren blijven doorzetten.

Het CDA is de stabiele en constructieve factor van de Nederlandse politiek. Wat mij betreft zorgen we dat we dat niet alleen zijn in Den Haag, maar in heel Nederland, in elke gemeente.

Ten tweede wil ik dat we de komende jaren blijven handelen vanuit dezelfde christendemocratische waarden en dat we die keer op keer invulling geven met nieuwe ideeën.

Daarbij doe ik ook een beroep op jullie als partijcongres. Op onze netwerken. En onze afdelingen.

Dit akkoord doet de goede dingen voor Nederland. Maar we moeten vooruit blijven denken.

Kom de komende jaren, hier, als partijcongres, met nieuwe en constructieve ideeën. Ideeën die invulling geven aan de verantwoordelijke samenleving waar wij naar streven.

Want zoals Ruud Lubbers al zei:

“Het komt erop neer dat iedere generatie weer op zijn eigen wijze antwoord moet geven op de politieke vragen.”

Beste CDA'ers,

Ik ga afronden.

Ik denk dat het verhaal van 'het CDA van nu' nog lang niet af is.

Ik denk dat we nog steeds die nieuwe opkomende beweging zijn die mensen onbedoeld 2,5 jaar geleden op ons partijcongres zagen.

Ik wil jullie danken voor alle steun en al het vertrouwen in de afgelopen maanden.

Zowel in de campagne als in deze formatieperiode.

We hebben pas een eerste hoofdstuk van ons nieuwe verhaal geschreven.

En het volgende hoofdstuk komt er al snel aan.

Op 18 maart gaat Nederland weer naar de stembus voor de gemeenteraadsverkiezingen.

En ik weet dat veel mensen in deze zaal al heel lang aan het werk zijn om die dag heel Nederland CDA groen te laten kleuren.

We gaan Nederland laten zien waarom het CDA de grootste landelijke partij op lokaal niveau is.

Hoe we ook lokaal bouwen aan een sterke samenleving waar mensen omzien naar elkaar.

Ik kijk ernaar uit om met elkaar het volgende hoofdstuk van onze partij en van Nederland te schrijven.

Dank jullie wel.